

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عربی (۱)

سال اول دبیرستان

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب : عربی (۱) سال اول دبیرستان - ۲۰۴/۱

مؤلفان : حمیدرضا میرحاجی، عیسی متقی‌زاده، مجید صالح‌بک، علی چراغی و عبدالعلی آل‌بویه لنگرودی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت: www.chap.sch.ir

نقّاش : محمدحسین تهرانی، مانا نبوی فرهمند

صفحه‌آرا : علی نجمی

طراح جلد : محمدحسن معماری

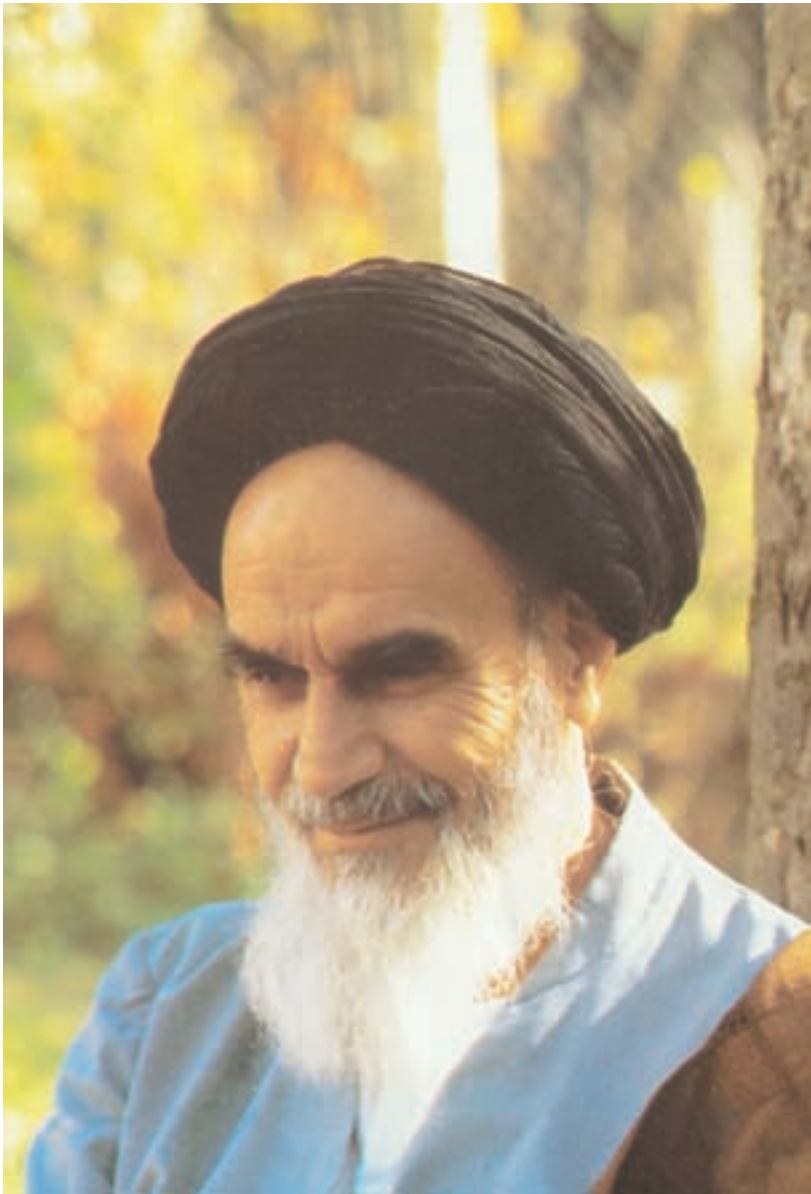
ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ سیزدهم ۱۳۹۱

حَقّ چاپ محفوظ است.

نگوید که لغت عربی هم از ما نیست ؛ لغت عربی از ماست ؛
لغت عربی لغت اسلام است و اسلام از همه است.
امام خمینی

معلمین محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آمان می توانم نظر اصلاحی خود را در باره ی مطالب

این کتاب از طریق نامرد نشانی تهران - صندوق پستی ۳۶۳ ۱۵۸۵۵ - گروه درسی مربوط و پیام نگار، Email:

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دقت نظر نامردی و بایست کتاب نامردی

فهرس الكتاب

الصفحة	القواعد	العنوان	الدرس
۱	یادآوری	یاربّ...	الدرس الأوّل
۱۲	اوزان ثلاثی مزید (۱)	زیارة الحبيب	الدرس الثانی
۲۵	اوزان ثلاثی مزید (۲)	التلمیذ المِثالی	الدرس الثالث
۳۶	جامد و مشتق (۱)	العبرة	الدرس الرابع
۴۶	جامد و مشتق (۲)	مشاهد من الحیاة البسیطة	الدرس الخامس
۵۸	ضمیر	التجربة	الدرس السادس
۷۲	موصول	الهجرة	الدرس السابع
۸۳	مغرب و مبنی	توبه التعلب	الدرس الثامن
۹۱	جمله ی فعلیه، (فعل و فاعل، مفعول به - جار و مجرور)	حُسن العاقبة	الدرس التاسع
۱۰۷	جمله ی اسمیه، مبتدا و خبر	﴿فیه شفاء للناس﴾	الدرس العاشر
۱۲۱			المُعجم

مقدمه

ذات اقدس باری تعالی را سپاسگزاریم که توفیق خدمت به زبان قرآن را به ما عنایت فرمود تا حلقه‌ی ارتباط آشنایی نوباوگان ایران اسلامی با زبان وحی باشیم. احساس خدمت به زبان قرآن و معارف نورانی اسلام خود به تنهایی بسیار لذت‌بخش است. اما پس از فراغت از مرحله‌ی «تألیف کتاب‌های عربی دوره‌ی راهنمایی» و مورد استقبال قرار گرفتن آن‌ها از سوی دبیران و دانش‌آموزان، احساس اطمینان نسبت به درستی راهی که در پیش رو داریم، نیز بر آن افزوده گشت، و باعث شد در ادامه‌دادن راهی که از حدود یک دهه‌ی پیش، طبق برنامه‌ریزی دقیق زمانی و موضوعی به منظور متحول ساختن روش آموزش زبان قرآن یعنی زبان «عربی فصیح» در مدارس کشور اسلامی مان آغاز کرده‌ایم، مصرت‌تر گردیم!

آموزش مرحله‌ای

آموزش زبان، با هر هدفی که باشد، به صورت مرحله‌ای انجام می‌گیرد و از مرحله‌ی مقدماتی آغاز می‌شود تا به مرحله‌ی پیشرفته برسد. گرچه دانش‌آموزان ما زبان عربی را به دلیل ریشه‌های عمیقی که در زبان، فرهنگ و باورهای دینی و مذهبی ما دارد، به‌عنوان زبان دوم نمی‌خوانند، بلکه آن را به‌عنوان یک مکمل، در کنار زبان فارسی فرا می‌گیرند، با وجود این در آموزش آن ناگزیر باید آموزش مرحله‌ای را در پیش گرفت. براساس همین نگرش، مباحث مقدماتی آموزش زبان عربی در کتاب‌های دوره‌ی راهنمایی گنجانده شده و در حقیقت مقطع راهنمایی، پایان مرحله‌ی ابتدایی آموزش زبان قرآن بود و با تألیف این کتاب، «مرحله‌ی دوم» آغاز می‌شود، که این مرحله در دو شاخه‌ی عمومی و اختصاصی (برای علوم انسانی) ادامه خواهد یافت.
إن شاء الله تعالی!

ویژگی‌های این کتاب

کتاب حاضر از سه بخش اساسی تشکیل شده است:

۱- متون

متون کتاب به شکل قصه و گفت‌وگو تهیه شده است تا ضمن برخورداری از جذابیت و زیبایی، بهتر بتواند دانش‌آموزان را در فهم و درک متون عربی و ترجمه‌ی آن‌ها یاری کند. محتوای این متون اغلب برگرفته از داستان‌های قرآنی، روایی و اخلاقی است. واژه‌های به‌کار گرفته شده در تهیه‌ی این متون، غالباً واژگان قرآنی و روایی هستند و دانش‌آموز با یادگیری آن‌ها،

عملاً متوجه خواهد شد ریشه‌ی اغلب لغات و اصطلاحات «عربی فصیح» همان لغات و اصطلاحات قرآنی است و نمی‌تواند از کلام الهی دور باشد!

برای اجتناب از طولانی شدن متون داستان‌ها، با بهره‌گیری از تصویر، علاوه بر جذاب شدن کتاب، بار معنایی فراوانی بر عهده‌ی این تصاویر گذاشته شده است.

۲- قواعد

در شیوه‌سازماندهی محتوای قواعد سعی شده است که میان قواعد درس و عینیت بخشیدن آن در طبیعت پیوند داده شود، تا دانش‌آموز احساس کند که عالم زبان و کلمه بیگانه از عالم طبیعت و آفرینش نیست. پس از ایجاد این ارتباط، با به‌کارگیری نمودار، جدول و کادرهای مختلف، سعی شده که دانش‌آموز با به‌کارگیری روش اکتشافی، خود در فرآیند یادگیری شرکت کند و سنگینی آموزش قواعد با به‌کارگیری این روش حتی الامکان تسهیل شود.

اهمیت استفاده از حضور فعال دانش‌آموز در فرآیند یادگیری و بهره‌مندی از روش پرسش و پاسخ، از نکاتی است که نباید نادیده گرفته شود!

مطالب کادرهای سمت چپ و راست صفحات قواعد نیز می‌تواند به‌عنوان یک «چاشنی»، امر یادگیری را تسهیل و جذاب کند.

۳- تمرین

در شیوه‌ی ارابه‌ی تمرین‌ها سعی شده که این تمرینات ضمن تحقق بخشیدن به اهداف مورد نظر در هر درس، از جذابیت و تنوع برخوردار باشد تا بتواند مورد توجه دانش‌آموزان قرار گیرد.

در این کتاب، بخش «تجزیه و ترکیب» نیز تحت عنوان «الإعراب و التّحلیل الصرفی» آمده که با در نظر گرفتن این که «شجره»ی آموزش قواعد هر زبان، وقتی به‌بار خواهد نشست که این قواعد را بتوان بر کلمات و جمله‌ها تطبیق داد تا وسیله‌ای شود برای درست خواندن و درست درک کردن مطالب، اهمیت بسیار زیاد این بخش بر اهل فن پوشیده نیست و نباید از آن غافل بود!

در کنار این سه بخش اصلی، بخش‌های دیگری در نظر گرفته شده که همگی با هدف تسهیل فراگیری سه بخش اول سازماندهی شده‌اند. این بخش‌ها عبارتند از:

۱- اضواء قرآنیة

در کتاب‌های عربی دوره‌ی سه‌ساله‌ی راهنمایی صفحه‌ای با عنوان «الدراسات القرآنیة» گنجانده شده تا دانش‌آموزان رد پای آموخته‌های خود را در قرآن کریم جستجو کنند و به آن‌ها یادآوری شود که چگونه می‌توانند آموخته‌های خویش را مورد استفاده و بررسی قرار دهند.

توصیه‌هایی که در این بخش از کتاب حاضر می‌تواند مفید واقع شود، همان مواردی هستند که در کتاب‌های دوره‌ی راهنمایی مطرح شده‌اند.

۲- فی رحاب نهج البلاغة

در سه درس از کتاب حاضر تحت عنوان «فی رحاب نهج البلاغة» سعی شده است تا با فراهم ساختن زمینه‌ی آشنایی دانش‌آموزان، هرچند بسیار مختصر، با مطالب ارزشمند «نهج البلاغة» عملاً به آنان نشان داده شود کلمات و عبارات زبان «عربی فصیح» همگی از یک «اصل» منشعب شده‌اند، و آن همان کلام الهی یعنی قرآن کریم است!

۳- کارگاه ترجمه

این صفحه قصد دارد به منظور تقویت قوه‌ی درک و فهم عبارات که از اهداف غایی آموزش زبان عربی است، دانش‌آموز را با نکات و اصول ترجمه‌ی صحیح آشنا کند. تأکید روی این زمینه در تمامی متون و عبارات و تمرینات، مورد نظر است تا به تدریج امر پرداختن به تقویت فهم متون و عبارات جایگاه شایسته‌ی خود را باز یابد!

۴- اِصْنَع و اَعْمَل

ساخت و استفاده از ابزارهای آموزشی در فرآیند تعلیم و تربیت، امری غیرقابل انکار است. در ادامه‌ی سال سوم راهنمایی، این صفحه نیز وسیله‌ی تسهیل کار معلمان و دانش‌آموزان هنرمند را فراهم می‌کند و زمینه‌ای برای استفاده هر چه بیشتر از ابزارهای آموزشی در سال‌های آتی می‌گردد. این صفحه هر چند جزء اهداف و تکالیف اصلی دانش‌آموزان نیست، اما استفاده کردن از آن سبب پربارتر کردن آموزش زبان می‌گردد!

۵- کارهای فوق برنامه

در پایان هر درس، صفحه‌ای در نظر گرفته شده که زمینه‌ی کار فوق برنامه‌ی دانش‌آموزان را فراهم می‌کند. کارهای مطرح شده در این صفحه نیز گرچه جزء اهداف کتاب نیست، اما در ارتقای سطح علمی دانش‌آموزان و بسترسازی مناسب برای یادگیری زبان قرآن، بسیار حائز اهمیت است.

۶- توجه به کاربرد عربی در فارسی

از آنجا که فهم متون فرهنگ اسلامی و نیز دریافت لطایف و حلاوت زبان فارسی جز با یادگیری زبان عربی امکان‌پذیر نیست، لذا در این کتاب نیز چون کتاب‌های دوره‌ی راهنمایی، تا حد امکان به این مهم پرداخته شده و در جای جای کتاب علاوه بر استفاده از لغات و عبارات و متون اسلامی، سعی شده که از عبارات و لغات عربی مورد استفاده در زبان فارسی استفاده شود. در پایان و با امید این که تلاش مسؤولان، برنامه‌ریزان، کارشناسان و مؤلفان این کتاب بتواند

نقش سازنده‌ای در آموزش زبان قرآن داشته باشد، توجه دبیران ارجمند را به چند نکته‌ی زیر نیز جلب می‌نماید:

نکته‌ها

۱- در زمینه‌ی ترجمه، همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شده، کار اصلی بر عهده‌ی دانش‌آموزان است و معلم می‌بایست نقش راهنمایی و ارشاد داشته باشد.

۲- در زمینه‌ی قواعد، تلاش شود که از روش اکتشافی بهره گرفته شود و دانش‌آموز در جریان یادگیری، مستقیماً دخالت کند.

استفاده از کادرها و جدول‌ها در فرآیند یادگیری، بسیار مفید و لازم است. برگزاری مسابقات علمی در هنگام آموزش قواعد، می‌تواند به نشاط و تحرک بیشتر دانش‌آموزان کمک کند.

در زمینه‌ی قواعد به هیچ‌وجه مطالب خارج از کتاب، آموزش داده نشود. و اطمینان داشته باشیم که تمامی مطالب مورد نیاز به تدریج آموزش داده خواهد شد.

۳- سعی شود که پاره‌ای از جمله‌های ساده به هنگام ورود به کلاس و خروج از کلاس، بازکردن کتاب، حل تمرین‌ها و ... به زبان عربی بیان شود تا دانش‌آموز احساس کند در حال فراگیری زبانی زنده و بویا است و می‌تواند از کلمات و عبارات قرآن کریم در گفت‌وگوها و ... استفاده کند.

۴- توجه بیشتر به زبان قرآن و ایجاد انگیزه‌ی لازم در مخاطبان، منوط به استفاده از روش‌های جدید آموزشی است. امید است همکاران فاضل ضمن توجه به ارتقای سطح علمی خود، در زمینه‌ی بهبود روش‌های تدریس نیز توجه کافی بنمایند تا بتوان آفق آینده‌ی «تعلیم و تعلم» زبان قرآن را هرچه بیشتر نورانی‌تر و روشن‌تر مشاهده کرد.

۵- در ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، فقط از آن دسته از لغات و کلمات و عبارات به کار رفته در «اضواء قرآنیة» و «فی رحاب نهج البلاغة» و «کارگاه ترجمه» می‌توان استفاده کرد که به نحوی در متن دروس نیز به کار رفته باشد.

«و مِنَ اللَّهِ التَّوْفِيقُ»

گروه عربی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی

سایت گروه عربی

www.arabic-dept.talif.sch.ir